

עוטה עור כשלמה

חיים באר: נוצות, רומאן, עם-עובד / ספריה לעם, תש"ם, 247 עמ'.

„נצות” איננו ספר קליל. ק'שה לגמעו בחטף, בלגימה אחת. מוטב לטעום ממנו טיפין-טיפין, כמי שמחזיק בידו ליקר משובח, והוא מתבשם מטעמו ומ-ניחוהו בהשתהות נינוחה. אפשר, שאף לא אגזים בשבח, אם אומר, שיש בכוחו לחולל תמורות במפת-הספרות שלנו ולשנות בה היראר-כיות מקובלות, אף שזהו רומאן-בכורה למחברו.

ראשיתו וסופו של הרומאן „נצות” נעוצים בימים הנוראים של שלהי מלחמת יום-הכיפורים, שעשה המספר בשירות-מילואים על גדות האגם המר, בחוליה מטעם הרבנות הרצבאית, שנשלחה לאתר את שרידי גופותיהם של חללי-הקרב. מרכזו ולוהו של הספר — בהעלאת זכרונות עברו של המספר ובשרטוט דיוקנותיהן הססגוניים של דמויות מחיי-הקהילה של שכונת-ילדותו החרדית בירושלים. אך אין לפנינו ספר ממאריסטי, הרמתרפק על העבר בכיסופים נוסטאלגיים, כי אם „אנאטומיה”, הפרשת את אירועי העבר וטיפוסיו ומפרקת אותם לגורמיהם, מתוך רצון לנחח מניעים ותוצאות, להתחקות על שורשי המשבר האישי והכללי ולמצוא את המפתחות לחידות הקיום.

● לשונו נופת וליבו תופת

הדמות המורכבת והמעניינת ב„נצות” היא דמותו המפוקפקת והשגויה-במחלוקת של ר' מרדכי לדר, גובה כספי-תרומות למען בית-חינוך עיוורים, שהמספר היה כרוך אחריו ואחר רעיונותיו ההומניטאריים בנעוריו. לדר — ספק אידיאליסט ומתקן-עולם, ספק מפתח-קטינים ונקרופיל פרוורטי — משתדל לגייס את הילד הסקרן והרגיש ולעשותו חייל ב-„צבא התזונה” שבהנהגתו. את רעיון „צבא התזונה” ביסס לדר על עקרונות מישנתו האוטופיסטית של המדען והוגה-הדעות הר' גשכח יוסף פופר-לינקאוס (*), ואת ימיו הקדיש למימוש רעיון הצבא, ובעיקר לתכנון מדוי וסמליו, אף שגילה לעג ובזו כלפי סמי מנים חיצוניים „פטישיסטיים”. הייליו אמורים היו, על-פי תוכניתו הסדורה והערובה, לדאוג לצורכי המינימום של האוכלוסיה בממלכה הלינקאנית התזונתית, אשר דמויות מופת, כדוגמת המחטמה גאנדי או הד"ר אלברט שוייצר, עתידות לעמוד בראשה, אליבא ד-שוייצר, עתידות לעמוד בראשה, אליבא ד-

(* פילוסוף ומדען יהודי וינאי (1838-1921), ידידם של פרויד, שניצלר ואינשטיין. אב-הותן של פופר על רעיונות תורת-הקוואנטים, שאינשטיין ניסחם והפכם לאבני-היסוד של הפיסיקה המודרנית ובזכותם זכה לתהילת-עולם, שנכחה לגמרי. פופר גם ניסח תורת-מוסר אוטופיסטית, לפיה על המדינה לספק לאוכלוסיה את צורכי המינימום „לינקאוס” הוא שמהעט של פופר, ע"ש קברניטה הר' מיתולוגי של ספינת הארגונאוטים, אשר הביקיע בכוח ראייתו החדה את פני-הארץ וראה בעיניו את הנעשה בשאול-החתיות.

מרכי לדר. הוריו, שכניו ומכריו המודאגים של הנער עשו כל מאמץ להרחיקו מתחומי השפעתו הדמונית והארסית של בעל-המזימות הפתל-תול: עלה הרעיון לשלחו לבית-ספר חקלאי; לקרב אליו ידידים טובים בני-גילו, שישמשו לו בהתנהגותם דוגמא ומופת; ומעל לכל — להבאיש את ריהו של הסטרא-אתרא האשמאי. בימי עלומיו-בוינה, טענו בני-המשפחה ב-גנותו, לא היה בית-קלון אחד, שלא פקדו לדר, והוא שהדיח לדבר עבירה את הרב ציפר, ומשכו אל חיקו מבין זרעותיה של אשתו הצעירה. בגנותו של הרב ציפר, אף הוא „כלי קודש” נוסח טארטיף, אמרת הר' דודה צביה, אחותו של אבי-הנער: „המנוול שתה בלונדון פייב-אקולוקטי עם אינגלישע דאמעס, וכאן הוא גורר מלאכים ממכון שבתם בשמים” (13).

האנאלוגיה שבין לדר וציפר בולטת במיוחד מתיאורי חרקהם, שאוירים דחוס וריח קליפות תפוזים עולה מהם (83;30), ממש כריחו הדוחה של האוטובוס הצבאי, העושה דרכו למרכז הפיגוי העורפי בטסה שבסיני (239). גם ריקליו הקברן שייך לקבוצה זו של „כלי קודש” צבועים והנפילב, שפער עמוק נפער בין ארתי-חיהם ההדוניסטי, ש-אינו כוחל בכל הנאות העוה"ץ, לבין תורת-חיהם החסודה והצדקנית, המטיפה לצניעות, רוחניות ומוסר. לקאטגוריה זו שייכת אולי גם המורה לתנ"ך צילה-צציליה שלאנק, שמרדכי לדר מעיד עליה, כי בימי וינה העליונים הייתה ריבה אדמונית ומפתה, ש-שירכה דרכיה והתהוללה במדוחיה כטוב ב-עיניה, ועתה היא מטיפה מוסר לתלמידיה בבית-הספר של זרם המזרחי.

אימו של המספר — חנונית חדת-עין ורביקאה בהווית העולם, נצר למשפחת גדולי-תורה, אשר ראשה אינו מרחף בעננים ושתי רגליה על קרקע המציאות — מתעבה גם את לדר, ידידו הבוגר של בנה וגם את ריקליו, ידידו הקברן של בעלה. ריקליו, מאנשי „חברא קדישא” וועד-הקהילה, הוולל שוקולד ו„צוקר קנדל”, למרות מחלת הסכרת שלו, אפילו בעת הלוויות, מתואר כמו לדר במונחים רפטייליים: כתולעת רימה וכנחש מפתה, האוחו בתפוח. מסכת יחסיהם של האב ושל ריקליו נעוצה בשאיפת-חלומו של האב לאתר במשקפת ולסמן במפה את קברותיהם של בנו הבכור ושל אשת-נעוריו. הטמונים בחלקת-קבר מחוללת מעבר לגבול. פרשת ידידותו עם הקברן, ה„דורש אל המתים” מקבילה ומשיקה לדידות בנו עם לדר הנקי-רופיל, ועל הכל מרחפת רוחם של „ישני חברון”. וכשם שאבי-הנער מחטא את סנין החלב, שבה קלף לדר את תפוז הזהב (38), כן עורכת האם מעין טכס חיטוי וטהרה,



חיים באר

אחר צאתו של ריקליו הקברן את ביתם (80). אולם, מרדכי לדר הגובה, שלדברי אהובתו הנוחה, התופרת בהירה שכטר, שילשל את כספי התרומות לכיסו, אינו מגלם כאן את הצביעות והקנאות החשוכה בהתגלמותן הרקיצונה, נוסח ר' צדוק שב, עיש צבוע. כמה נקודות-אור נזקפות בכל-זאת לזכותו, וכמה מתכונותיו אף מהלחלות אל הדמויות ה„חיר-ביות”, ונמנעת חלוקה סכימאטית, נוסח מאפו, ל„בני אור” ול„בני חושך”: אביו של המספר, שנעלם מביתו לפרקימן ממושך, בטיפושו הרומאנטיים אחר הערבה המקורית של ימירקם, דומה בחקרנותו הנישאת על חבלי-הדמיון לאביו, הוא סבו של הנער, ש-עזב את ביתו ואת אשתו החולה, כדי לחפש לחוף ימים את חלוון התכלת, שבו צבעו את בגדי-הכהונה, בימים שבהם עמד הבית על תילו. אך בתגליות אלה של הסב ושל האב יש גם זיקה להשערותיו החקרניות של לדר, בדבר מקורם הקדום של הטלית והתפילין בעבאיה ובעקאל הערביים (51). יש גם נקודות-השקה בין לדר, ששוטט בין גוויות החללים ומיששן, לבין המספר בבגרותו, ש-נשלח לאתר גוויות ביחד עם מינץ, חתנו של ריקליו הקברן. יש גם נקודות-זיקה בין לדר ובין הגברת שלאנק, המכניס זה את זו ב-תואר המפוקפק „נחש” (Leder = עור, נשל; Schläng = נחש), אך גם בתיאורי-

„נוצות”, רומאן-הבכורה של חיים באר, הוא ספר רב-מחשבה ורב-סגנון, ההפתעה הספרותית של השנים האחרונות; יצירה שיש בכוחה לחולל תמורות במפת הספרות שלנו ולשנות בה הירארכיות מקובלות

הם של ריקליו ושל בהירה שכטר נרמו יסוד שפיפוני. ולעומת הזוחלים, לוחכי-עפר, מוצגים הרדיאליסטים האמיתיים, כיצורים מכ נפים, אלא שאף הם אינם טלית שכולה תכלת: חיפושיו של הסב אחר „התכלת”, הצובע אריגים בגוני אינדיגו עוים, נצבעים אף בגוני הרומאנסה של אגדת „הציפור הכחור-לה”, היא החלום הבלתי-מושר לנצת, הרמוכירה את סיפורי האב על הציפור הכחולה האדומה, המעופפת בין עיינות ועצי איקליפ-טוס במושבה העברית הראשונה (29), אך כמיהתם החולמנית של הסב והאב אל חידות-מניקדם עולה להם במחיר האושר האישי וקורבנם הוא קורבן-שווא. צידו המפוכח הרציני של החלום מתממש בדמותו של הנער הוריו כחתול, החומק בבגדים סתורים מ-חדרו של הרב ציפר, בחולצה בגוני כחול-אדום (30).

כן מתוארים בספר דמויותיהם הססגוניות של בני-הזוג רינגל, מונארכיסטים ריאקציו-ניים מגאליציה, היא אוסטרו-הונגריה, הר' חוגגים בכל שנה טכס סודי לציון יום-ביקורו של הקיסר ההאבסבורגי בירושלים. החוג הרמתכנס בביתם מזכיר את תיאור ה-Cenacle ב„אשליות אבודות” של באלזאק; ואכן, הר' תימה המרכזית ב„נוצות” היא ניפוצם של חלומות והיקיצה מהוויות, כפי שמדגימה זאת המורה לתלמידיה בנפצה בקבוק תרופות כחול על שן סלע במדרון ההר: „כך מת-נפצת האוטופיה בבואה במגע עם קרקע המציאות” (88), וכך גם נחרכות כנפי אי-קארוס בהתקרבו אל „להט היצרים של הרפוליטיקה” (148).

● מלבר ומלגו

„נוצות” מערטל בשיטתיות ובאופן סודי ונמרץ את מעטה הצלופאן המבהיק והנוצץ של אידיאולוגיות למיניהן ושל גושי-אידגלן היהירים, וחושף את הריקנות המסתתרת תחת יוהרת נוצות-הטווס. הספר אומר בסמוי, כי את ההיסטוריה עושים אנשים בשרוודם, כמוני וכמוך, אם לא למטה מזה; אלא ש-מיתוסים בדויים נטווים סביבים והופכים אותם מבוות-לביניים ריקות-מתוכן לבני-אלים אלמותיים, בעיני הציבור. לפיכך ניכר בספר תהליך רצוף של דה-מיתוזאציה של ספרות קדושות” ושל אישים גדולים, מתוך „פרות קדושות” ושל אישים גדולים, ללא מגמה מובהקת להציגם באנפילותיהם, ללא כחל ושרק, כמלאו ערוותם ותולשותיהם הר' אנושיות.

את הקיסר האוסטרי מציג לדר בערייתו כ„ערל בעל זקן-לחיים וסנטר מגולח, שבילה את חודשי הקיץ בבאד אישל ואגב מסעות ציד וזלילת מרצפנים ועוגות-ירום, שהובאו



מנונה מקשטות נוצות טווס קיסריות. סמל הנוצות, שסביבו ניטווה הרומאן, הוא סמל טעון במשמעויות שונות ומגוודות: הוא נקשר בנוצה שמגישים לנחיריו של הנפטר, שעה שנשמתו פורחת מגופו ועולה קלה כנוצה אל מקורה; הוא נקשר בעני הנוצה ובנוצות הגשר, המשמשים כאן מטונימיה ומשל להשגחה העליונה („כנשר יעיר קנו על גווליו ירחף”), אך גם לקיסרות ההאבס-בורגית ולצארות הרוסית; הוא נקשר בני-צות הקולמוס ובנוצות הכרים והכסות וב-עיקר בהתהדרות בנוצות כממלבושים ריקים מתוכן רוחני. לתבנית זו של נוצות, מלבד שים ורקמות-עור שייכים גם מדי החיילים המצריים, הנימשים מן התעלה, תכריכי הרמתים, הסדינים שבהירה תופרת משקים, תליפת האח הבכור שנפטר, חלוקה של האם הגוססת, הבהרת הירקרקת כנגע בעור וב-קירות הבית ועורה של הבהמה בציורו של לדר, וכן עשרות איזוכורים נוספים מתחומי הכסות, קנודשים את דפי הספר, ואשר עני-יינים אכסאטולוגיים של גוף ונפש, של חיים ומוות, מתפרשים מהם.

● בין פורים לכיפורים

על-פי תורת נר"ן (נפש-רוח-נשמה) בקבלה הנשמה האלוהית היא עצם האדם והגוף אינו אלא לבוש חיצוני (עפי' איוב י' 11: „עור ובושר תלבישני”). העור והבושר, הר' עצמות והגידים, אינם אלא מלבוש טפל, וכשהאדם מסתלק מן העוה"ץ, הריהו פושט את בגדיו ומשתתיר מכבלי הגוף. לדר (ש-פירוש שמו, כשמו, „עור”) מטיף בזכות אכילה מעטה לקיום הגוף, לצורך ורוחתה של האנושות כולה ולמען לא ירבה האדם רימה, אך אינו מושך ידיו מהנאות העוה"ץ. אחר מותו, אחר שהוא משיל את עורו, מת-גלה לדיירים החדשים כי רהיטיו מלאים רימה ותולעה, ובגדיו — סמרטוטים אכולי עש. בין חפציו, שהושלכו אל המגרש הריק, מצא המספר את מנקייה-החייטים השחור של בהי-רה שכטר ואת מתברותיו שחורות-הכריכה של לדר, שהתגלו כריקות מתוכן (231). הר' אימום כגוף, כמעטפת וכנרתיק לגשמה, מו-טל היה חסר-עורך בין ערימות הספרים, על עליהם המרקביים, ועשבי-פרא לוחך את רג-ליו, כאימומיה-עעץ של תופרת-הפיאות הר' מוקעים בהמה כראשים ערופים.

בסיפור חייו של לדר מתגלה הגורל הר' יהודי במלוא בדחנותו המאקאברית המתע-תעת: אביו של לדר היה „אגנט” של החיר כים במלחמת העולם הראשונה וסייע להם בהוכניתם לסתום את תעלת סואץ בלפי שקים מלאים חול, כדי לחסום את המעבר בפני ספינות-המלחמה האנגליות. לדר וסוכני-המשרד בעמ' 40)

עוטה עור כשלמה

הוא מקורו בוינה. לא במקרה מסיסה בעלת הבית הזקנה בוינה את האח בגליציות ה, בוינה פרייה פרסה" (43), שבו שימש חוזה המדינה במישרת קורספונדנט לענייני תיאטרון.

התקשיתי אף להימנע מלהפלות על דעתי מחשבה אישית ופרועה, בדבר יצביא אהרן, ששמו מרמז על היותו נצר למשפחת, כלי קודש", שו"בים ודיינים, ציור למחצה, אף כי לא גזק לכספי התרומות שגובה לדר, המקיף עצמו בתורלת ביתו בסארקופאגים ובעתיקות, ומנהל, פליט עם המוות, כדברי עמוס עוז ב, באור התכלת העזה. ובמחשבה שנייה, האומנם אין סמיכות פרשיות זו כמעט מתבקשת מאליה, ברומאן המתחקה לכאורה על סימני בקרופיליה ומות קטינים, ולמעשה בוחן את שורשי המשבר האישי והציבורי, עסקד אותנו סביב מלחמת יום-הכיפורים ?

"ניצות" הוא ספר רבי-מחשבה ורבי-סגנון, שגבולותיה הצרים של רצוניה אינם יכולים לגעת, ולו גם בקצרה, במכלול ענייני ורעי- יונותיו. כל ניסיון להעניק לו אינטרפרטציה מקפת, גם אם ישתדל הפרשן בכל מאדו להימנע מפסקנות, יחטא לספר, שבו רוב הדברים מרומזים ומרחפים, ולא נאמרים בו גלויות ומפורשות. סגנונו של חיים באר מדהים את הקורא בעושר הרבליאני השיצף שלו וסגנונו של, תלמיד הכם שנתפסקר ופרק עולה של תורה, או של "defrocked priest" ר"ל, ששיגרת-קולמוס שלו שנונה ועתירת גכסי-תרבות ולשון, ככלי שיתאמץ כלל להפי- גין בקיאות והרפיות. המגמה בכתיבתו חרי- תרת אל עבר האפוס המיתי לחייה-ממדים, המעלה על הדעת את כתיבתם של גינתר גראס ושל גבריאל גרסייה מארקס, מבין הד- מחברים בני-ימינו. ספרו הוא עדיה נוספת לכאמה, המסתמנת לאחרונה בספרות העברית והיא נסיונם של כמה מחברים, כל אחד כמידת כשרונו ויכולתו, להתמודד עם הציירה האפית-האנאטומית, רחבת היריעה, בדוגמת "זכרון דברים" של יעקב שבתאי ו, פיליפ ארבע" של דן צלקה. יש בכתיבתו של חיים באר הדים משל ש"י עגנון ודוד שחר, אך בעיקרו של דבר, גובר בספר המימד האישי והמקורי, הגובע מן התומך המיוחד והאופי- ייני של מחברו, המשקיף על המציאות בחיך וולטריאנל מוצנע, ומגלה בסגנונו המפויטט, בנוסח הפארודיה למעשיות-יראם, את המס- תרות לחידת קיומנו.

זיוה שמיר

בעומר, כשפיקע מתהדת אמירתה של האם כי, "כך יאה להם לרשעים", תיאור תולדותיו של לדר משובץ בפסקי המגילה, למן הלוי ייתו היוצאת מבית התלים, "אביחיל" (12 : 212 — כשם אבי אסתר) וקבורתו המלווה בדברי הדרשה של הרב ציפר, ומרדכי יצא מלפני המלך...". לדר התייחד עם זוג הנני- רות הרוסיות ב, גינת הביתן" (213; 35), וב- הירה השומרת לו אמונים, עד ליום בו נחש- את גיכולתו, הופכת, ירקרקת' כאסתר המל- כה, וצובעת שערה לבלונד פלאטינה. אם גור- רל בנו נחתך ביזם הכיפורים, ביזם הדין ש- בו נגזר גורל כל אדם לחסד או לשבט, גור- לו של לדר כרוך במשחקי-פורים, בצידם הר- קליל והבדחני של הטלת פור וגורל, ומותו קורע מסכות וחושף אמיתות שנסתרו מעין. בדברי הדרשה של הרב ציפר, ומרדכי מלפני המלך...". לדר מתייחד עם זוג הנזירות הר- רוסיות ב, גינת הביתן" (213 ; 35), ובהירה השומרת לו אמונים, עד ליום שבו נחשפת גיכולתו, הופכת, ירקרקת' כאסתר המלכה, וצובעת שערה לבלונד פלאטינה. אם גורל- בנו נחתך ביום הכיפורים, ביום הדין שבו נגזר גורל כל אדם לחסד או לשבט, גורלו של לדר כרוך במשחקי-פורים, בצידם הקליל והבדחני של הטלת פור וגורל, ומותו קורע מסכות וחושף אמיתות שנסתרו מעין.

אך אין לראות בגורלם של בני משפחת לדר, הנחתך בין פורים לכיפורים, אך ורק "סיפור פשוט" על טיפוסים מאגשי השכונות התרדיות בירושלים. יש בגורלם במידה רבה גם בבואה מוקטנת למציאות כואבת ודואבת של חיינו וקיומנו ב, מאה שנות בדידות" של הגשמת החזון הציוני. תמונת ירושלים ביני- לאומית, ובה מוסדות צדקה, בתי עיוורים וחלכאים, "כלי קודש" מוזרים, מונארכיסטים משוגעים ומתקני עולם תמהוניים, חסידים יוצאי גאליציה ומתנגדים יוצאי ליטה, נצרות מבגדד, נזירות פראבוסלאביות ומיסיונריות מסין, מעניקה תחושה של, "ערב רב" מוזר ותמוה. קשה להימלט מן המחשבה, כי בני ההוגים החרדיים, אנשי, "חברה קדישא" ו- אגודות-צדקה למיניהן משמשים כאן תשקיף בועיר-אנפין ובאספקלריה עקומה להמשך מדיניות ה, "שגור" ו, הלוקה-געלט" במדינתנו המתקנת, הרחוקה כביכול מהוויית ה, ישוב הישן". קשה אף שלא להקיש בין חזונו הר- אוטופיסטי של לדר, המפרט לפרטיו עד לתכנון הסמל והדגל, לבין חזון אהרן שאר

(המשך מעמ' 87)

המישנה שלו סבבו בין התושבים מוכי- דרעב והמגפות וקנו מהם בויל-הוול את בני- דיהם, שהפכו לשקים. המספר מעלה אירוע זה מעברו של לדר, במעמד שליית גופותיהם המצחינות של הללי-האויב מתוך התעלה, שמדיהם העשויים אריג משובח לא עמדו בפני פנעי המים והזמן, מי יגלה עפר מעיני ר' דוד לדר, סבו של הנער שחור-התלתלים ועצום-העינים, השרוי במצולה בין ההדסים, הלא הוא נכדו, יוסי שלח, שנפל בגורלו לסתום את התעלה בגופו כשק עפר. יוסי — בנו של מרדכי לדר, שרוב ימיו עברו עליו בגפו, ושל תימניה מרחובות — נקרא בתעור- דת הלידה יוסף פופר לדר, ואימו שינתה שמו לשם עברי-ישראלי, משוחרר מעולה של גלות, כביכול. למרבה האירוניה המרה, נושא שמו את גורל משפחתו לדורותיה ואת גורל העם היהודי כהוטורת. "שלח" פירושו "עור", תרגום השם לדר ; אך, "שלח" פירושו גם "תעלה", כתעלת-סואץ, שממיימה משו את גוויתו של יוסי ; ו, "שלח" הוא אף, "הרב", סמלו של העברי החדש, זקוף הקומה והגו, שהשליך מאחוריו גור את נטל הגלות, אך אויבו הציגו ככלי ריק והוא עבר בשלח, אף ל, בן פורת יוסף" לא עמדה ברכת אביו, וכראובן הבכור, אחיו של המספר, שנפטר בינקותו, הוא מת בעודו נער, וכל הברכות, שיצאו מקינן כיונים לבנות, שבו לעת ערב אל ארובותיהן והן שחורות כצורב.

אכן, "מכת בכורות" אינה פוסחת אף על יוסף ובנימין, בני זקונים וילדי שעשועים. לייטמוטיב, העובר כחוט השני לאורכו של הרומאן, מרמז לעקרונות ולמותם של ילדים, בנים ביולוגיים וילדי-הרוח כאהרן, כשברקע מתהדדים דיגי כיבוד אב ואם וסוגיית עונשו של בן סורר ומורה. מרביתו של הדמויות השוכות-בנים : לדר, ציפר וריקלין שרויים בגפם או חשוכי-בנים ; בחינת, "פלג גופא", הפסול מלשרת בקודש. אהובה חריס, ידידתה של האם, לא העמידה בנים, ובעלה השני רוקח תרופה-סגולה נגד עקרונות. הדודה צביה, אחותו של האב, אף היא חשוכת-בנים, ו- בחירה התופרת שרויה בגפה, ומחכה כל ימיה לדודה-גואלה ר' מרדכי לדר, הנושא אשה אחרת על פניה. אחיו הבכור של המספר מת בינקותו והוא נותר בני-יחיד להוריו, אחר שאימו הפילה את ולדה. גם שירי-הילדים התמים, "עגו, עגו עגורים", שמפזמת האם בלכתה בדרך עם בנה, הוא שיר שנכתב בעקבות אירוע טראגי הקשור בשני ילדים, יוחנן וגבריאל, שמצאו את מותם בשרה. פרשת ירואל ברזל, הילד שנקרא על-שם האח המת ראובן (ירואל = גוטריקון של דברי ברכתו של משה לבכור השבטים, יחי ראובן ואל ימות" ; אך גם שם מדבר, צפ"י דבהי"ב כ, 16 — רמז למדבר, שבו עתידים יוסי שלח ורבים אחרים למצוא את מותם) משלה באירוניה מרה את דברי משה לשבטי ישראל ב, וזאת הברכה" ואת הנשר המרחף על גוזליו ב, שירת האזינו". כאן מתגמד הנשר האלוהי הופך להוויית, שעל זכי הר- ,בירה מאלט", שהיא סגולה בדוקה למיניקות (67), מחוד הטחה סמויה כלפי שמים, כלפי ההשגחה האדישה למותם של ילדים, ואולי אף מהוד הטלת ספק צינית-מרינה בקיומה של השגחה עליונה.

נושא מות הילדים מתחוק ומתעצם על רקע מלחמת יום-הכיפורים ומות בני שלח לדר, שגולד לו לזקונים. גורלו של יוסי שלח נגזר ביום הדין, על פי סוגיית שכר וצונו בספר הזוהר, נחתך גורלם של בני האדם ביום הדין ונחתם כליל וישענא רבא, ללא אפשרות ערעור, ואז יורדים המלאכים כי- מכון שבתם להעלות את צלמיהם של אלה שנדונו למיתה. הרומאן, "ניצות" מתרחש בין פורים לכיפורים, בין גורלו של לדר לבין גורל בני, כשברקע נרמזים מעשי-חיבוט שונים : הכאה על חטא ביום-כיפור, חי- בוט ערבות בהושענא-רבא, הכאת המן בפ"י רים ואף חיבוטי-קבר שונים ומשונים.

משפטו של לדר וסופו, כיאות לטימו של פורים-שפיל אמיתי, מתואר בין פורים לל"ג